

Deur ruite van die reis.

Melanie Grobler. Kaapstad:
Human & Rousseau, 2013. 96pp.
ISBN: 978-0-7981-5749-0.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v51i2.24>

Melanie Grobler se derde digbundel in twee dekades, *Deur ruite van die reis*, was die lang wagperiode werd. Die meervlakkige aard van die teks is reeds af te lees uit die titel wat dui op 'n tog wat onderneem word. Dit is 'n fisiese en psigiese reis deur Afrika, Noord-Amerika, Europa, Asië en selfs tot die minder besoekte toerismebestemmings, Groenland en Arktika. Die titel dui ook op 'n lewensreis, wat deur outobiografiese verse, meesal herinneringe, oor familie uitgebeeld word, asook die mens se onvermydelike eindbestemming (die dood). Die digter nooi die leser verder meer na 'n droomagtige wêreld van sjamaans en naglopers en verbeeldingsvlugte waarin die talle verwysings na vlerke en voëls sin maak.

Die teks onthul 'n ryk intertekstuele spel met Suid-Afrikaanse literêre voorgangers soos N. P. van Wyk Louw, D. J. Opperman, Antjie Krog en veral met die oeuvre van Breyten Breytenbach, ten opsigte van motiewe en beelde soos vlerke, voëls en die gedig as wond. Dan is daar ook digterlike gesprekke met woordkunstenaars anderkant die see, onder andere met die Russiese digters, Osip Mandelstam en Anna Akhmatowa (gebore Anna Andreyevna Gorenko).

Die bundel open met drie gedigte wat as inleiding dien tot die afdelings: "*pied-à-terre*", "*lamentasie*", "*vuur*", "*lug*", "*water*", "*grond*", "*somergedagtes*" en "*deur ruite van die reis*". Die vier elemente (vuur, lug, water, grond), sneeu en vlerke is van die pertinentste motiewe. Grobler lewer ook kommentaar op temas van verganklikheid, liefde, die mistiek, reis, *ars poetica*, herinnering en eensaamheid. Die onderwerp van die kunste is tematies besonder deeglik uitgebou. Dit sluit in musiek (dreunsange, tradisionele Portugese musiek,

Fado en 'n vers opgedra aan Amy Winehouse), letterkunde (Shakespeare se Hamlet en Ophelia) en die skilderkuns (Jackson Pollock en fresko's). Aansluitend hierby is die tema van historiese en mitologiese figure wat die volgende insluit: Christus (Christelike godheid), Charles de Foucauld (Franse Katolieke priester), Maria Sabina (Mexikaanse sjamaan), Dante Alighieri (Italiaanse digter), Henri Lhote (Franse etnograaf), Djengis Khan (Mongoolse heerser), Jason (Griekse held), Medea (Jason se vrou), Hermes (Griekse god) en Sophokles (Griekse dramaturg).

Die insetgedig, "as die weerligvoëls my jaag" (7), set die toon vir die res van die bundel met die openingsreël: "Dis waar die landskap kom om te sterf" (7). Die verganklikheids-tema word verder uitgebrei deur surrealistiese beelde soos die "weerligvoëls" wat met die spreker wegvlieg na "grotte vol swerms geheime", maar ook aanduiders van tyd "middeljare", lewenssiklus ("doodsdae en doopdae") en "wintersmaande" wat dui op die eindfase van 'n lewe (7):

maar hier in my middeljare neem lomp
weerligvoëls my na die donker bronne
onder die denke, na gate in die grond
na grotte vol swerms geheime

ek die donkeroog-kartograaf
van familiejaarndae en doodsdae en doopdae
kom by die deur wat langsaam oopmaak
dan trap ek diep in die opdrifse van sneeu
die soutwater van lang wintersmaande.

Die naderende dood is ook een van die temas in "lemoenbloeisels" (21--22) met die vigslyer wat "nooit [...] weer lemoenbloeisels [sal] ruik nie" (21). Nog 'n sterk tema in hierdie vers is dié van geweld met die uitbeelding van gewelddadige gedrag en moord. Die laaste deel van hierdie gedigsiklus sluit af met 'n insig oor geweld wat volop is, maar nie liefdesdade nie en daarom moeiliker om uit te beeld: "[reeds met die afsluiting van hierdie gedig

en terugkeer / anders is jy 'n ontheemde, 'n banneling, 'n *qivittoq*" (50).

Gaan mee op hierdie digterlike wêreldreis deur die aardse, boordse, verlede en verbeelding—vanuit die gemak van jou leunstoel.

Marisa Botha
marisa.botha@nmmu.ac.za
Nelson Mandela Metropolitaanse
Universiteit
Port Elizabeth